

Finansdepartementet

Datum
2024-08-16

Diarienummer
Ä 2024-919

Remissvar – Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag, SOU 2024:24

Tillväxtverket arbetar för konkurrenskraftiga företag och hållbar utveckling i alla delar av Sverige. Det gör myndigheten genom att skapa förutsättningar för stärkt konkurrenskraft, ökad innovation, stärkt omställningsförmåga och en hållbar utveckling i hela landet. Myndigheten arbetar inom tre politikområden - den regionala utvecklingspolitiken, landsbygdspolitiken och näringspolitiken - som är ömsesidigt förstärkande.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Sammanfattning

Tillväxtverket tillstyrker

- förslaget att införa en ny lag om subventionsbrott, men föreslår att vissa kärnbegrepp förtydligas.
- förslaget att kriminalisera såväl oaktsamma förfaranden som felaktig användning av stöd.
- förslaget att brottet subventionsmissbruk utökas till att även omfatta statliga företagsstöd och att regleringen läggs i den föreslagna lagen om subventionsbrott.
- förslaget att det ska finnas möjlighet till frivillig rättelse.
- förslaget att det införs en anmälningsskyldighet avseende brott enligt den nya subventionsbrottslagen.
- förslaget att en ny lag införs om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar, dock med reservation för den föreslagna utformningen av lagen.

Tillväxtverket avstyrker

- förslaget att begreppet avseende vilka stöd som omfattas ska vara *Statliga företagsstöd*.
- förslaget att de stöd som ska omfattas av de nya reglerna ska vara *stöd, bidrag och andra ersättningar*.
- förslaget att regioner och kommuner ska undantas från begreppet *Organisationer* i definitionen av *Statliga företagsstöd (Statliga stöd)*
- den föreslagna utformningen av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar.

Förslaget att införa en ny lag om subventionsbrott och att lagen även ska omfatta stöd som finansieras med EU-medel, men som beslutas eller betalas ut av svenska myndigheter

Tillväxtverket tillstyrker utredningens förslag om att införa en ny lag om subventionsbrott, och håller med om utredningens bedömning att nuvarande straffrättsliga bestämmelser vid missbruk är såväl ineffektiva som otillräckliga och att en ny specialstraffrättslig lag är en lämplig lösning.

Tillväxtverket efterlyser emellertid förtydligande avseende begreppen statliga företagsstöd respektive EU-stöd.

Tillväxtverket beviljar idag både stöd från EU:s budget (EU-medel), i sin roll som förvaltande myndighet för Regionalfonden och Fonden för en rättvis omställning, och stöd till olika typer av organisationer, såväl företag som andra, från det nationella anslaget. I vissa fall kan stöd lämnas från båda nämnda finansieringskällor i ett och samma projekt (nationell medfinansiering av Regionalfonds- eller FRO-projekt). Det finns därför goda skäl att samma straffrättsliga regler gäller för de olika typerna av stöd.

Tillväxtverket tillstyrker därför förslaget om att en ny lag om subventionsbrott även ska omfatta stöd med EU-medel som redovisas mot anslag i statens budget (s. 41).

1 § i den föreslagna subventionsbrottslagen skiljer mellan ”statliga företagsstöd” och ”EU-stöd” och det är endast de statliga företagsstöden som kan bli föremål för subventionsbrott och omfattas av anmälningsskyldighet, medan subventionsmissbruk även omfattar EU-stöden. Det är först under rubriken *Anmälningsskyldigheten ska inte gälla för EU-stöd* (s. 219) som det anges att stöd som finansieras med EU-medel, men betalas ut av svenska myndigheter räknas som statliga företagsstöd. Det är inte tydligt att dessa stöd också är EU-stöd, även om det går att utläsa motsatsen på samma sida (s. 219). Otydligheten avseende just EU-stöden förstärks av att det under 6.3.10 (s. 215), som författningskommentaren hänvisar till, anges att det är utredningens bedömning att anmälningsskyldigheten inte bör omfatta misstanke om brott mot EU-stöd. Det är av avgörande betydelse att veta vad som omfattas av det ena respektive det andra begreppet, inte minst för att kunna avgöra om en anmälningsskyldighet föreligger. Tillväxtverket föreslår därför

att det förtydligas i författningskommentaren att det bara är EU-stöd som inte samtidigt är statliga företagsstöd som är undantagna från anmälningsskyldigheten.

Förslaget innebär vidare att det tidigare remitterade förslaget om ny lag om effektivt skydd för vissa EU-medel inom ramen för SOU 2024:22, behöver ses över så att lagstiftningarna harmonierar med varandra och för att undvika överlapp, bland annat vad avser anmälningsskyldigheten.

Tillväxtverket anser att stöd med EU-medel som beslutas eller beviljas av svenska myndigheter som utgångspunkt bör hanteras på samma sätt som nationella statliga stöd, vilket även gäller till exempel eventuellt krav på att en ansökan om stöd ska undertecknas på heder och samvete som föreslagits i SOU 2024:22 10.5.1, 12.1.

Förslaget att regioner och kommuner ska undantas från begreppet *Organisationer* i definitionen av *Statliga företagsstöd (Statliga stöd)*

Tillväxtverket avstyrker utredningens förslag.

Av utredningens avgränsningar (s. 44) framgår att stöd där beslutanderätten delegerats till kommuner och regioner inte omfattas av utredningen även om stödet betalas ur medel från statens budget. Av 1 § i den föreslagna subventionsbrottslagen framgår att det omfattar ”stöd som beslutas av en statlig myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd”. Att regioner eller kommuner skulle vara undantagna om de fått delegering att besluta om statliga medel framgår inte annat än i författningskommentaren (s. 274) där det anges att kommunala myndigheter och regioner inte omfattas av begreppet ”organisationer”.

Tillväxtverket anser att det inte är lämpligt att undanta det stöd som regionerna beviljar och som avser statliga medel, framför allt inte de medel som beslutas enligt samma anslag som Tillväxtverket tillämpar. I vart fall regionerna bör därför omfattas av begreppet organisation, vilket även skulle innebära att regionerna, enligt den föreslagna lagen om underrättelseskyldighet, kan få underrättelser om det finns risk för felaktiga utbetalningar från det statliga anslaget.

Förslaget att kriminalisera såväl oaktsamma förfaranden som felaktig användning av stöd, samt att regleringen av brottet subventionsmissbruk läggs i den föreslagna lagen om subventionsbrott

Tillväxtverket tillstyrker utredningens förslag.

De bedömningar om behovet av kriminalisering av oaktsamma förfaranden (vårdslöshet) som framgår av utredningen (s. 181f, s. 207f, s. 279f) gäller i samma utsträckning för stöd med EU-medel som beslutas av svenska myndigheter och det är därför bra att även dessa stöd föreslås ingå i den gruppen av stöd som kan bli föremål för subventionsbrott.

På samma sätt finns behov att utvidga kriminalisering av felaktig användning av stöd, *subventionsmissbruk*, till att även gälla samtliga statliga företagsstöd i likhet med EU-stöden. Det är också lämpligt att samla subventionsbrotten och regleringen om subventionsmissbruk i en och samma lag, inte minst mot bakgrund att vissa EU-stöd

även omfattas av begreppet statliga företagsstöd. Det är därför lämpligt att som utredningen föreslår flytta regleringen om subventionsmissbruk gällande EU-stöden från brottsbalken till den nya lagen.

Förslaget att det ska finnas möjlighet till frivillig rättelse

Tillväxtverket tillstyrker utredningens förslag.

Förslaget att det införs en anmälningsskyldighet avseende brott enligt den nya subventionsbrottslagen 6.3.10

Tillväxtverket tillstyrker utredningens förslag, men efterlyser vissa förtydliganden.

Förslaget om anmälningsskyldighet är bra och viktig för att på ett effektivt sätt kunna bekämpa brottsliga angrepp på, och felaktiga utbetalningar från, de statliga stöden till företag.

Tillväxtverket har noterat att förslaget innebär visst överlapp med det tidigare remitterade förslaget om ny lag om effektivt skydd för vissa EU-medel (SOU 2024:22). I det förslaget finns vissa förtydliganden som med fördel skulle kunna införas i den föreslagna lagen om subventionsbrott. Till exempel att skyldigheten avser alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredningen om att brott har begåtts, liksom att anmälan inte behöver göras om det är uppenbart att det har varit fråga om ett misstag, skrivfel eller liknande. Ytterligare ett förslag som tagits in i förslaget om ny lag om effektivt skydd för vissa EU-medel är en reglering om att var och en som får kännedom eller misstänker brott med EU-medel bör anmäla det till Ekobrottsmyndigheten. Förslaget innebär inte någon skyldighet, men indikerar vikten av att beivra denna typ av brott. Tillväxtverket föreslår att en motsvarande reglering för statliga företagsstöd läggs inför i den nya subventionsbrottslagen.

Tillväxtverket har redan en skyldighet att anmäla till Ekobrottsmyndigheten vid brott med EU-medel som beslutats av myndigheten, vilket följer av SEFI-rådets anmälningsskyldighet. Att införa en lagstadgad skyldighet och även utvidga denna till andra stöd är naturligt och kommer sannolikt inte leda till några större konsekvenser för myndigheten.

Tillväxtverket anser att *anledning att anta* är ett lågt ställt krav som kan innebära att antalet anmälningar till Ekobrottsmyndigheten blir många. En tydlig vägledning om när *anledning att anta* är uppnått är därför önskvärt.

Tidigare erfarenheter från rollen som förvaltande myndighet för Regionalfonden (tidigare Strukturfonden), visar att anmälningar till Ekobrottsmyndigheten endast i liten utsträckning leder till att åtal väcks. För att få önskad effekt bör det säkerställas att Ekobrottsmyndigheten har tillräcklig kapacitet för att utreda anmälningarna. För att bidra till att öka kvaliteten i anmälningarna och minska den administrativa bördan för myndigheterna ser Tillväxtverket gärna att anmälningsskyldigheten förenklas, till exempel genom ett standardiserat elektroniskt frågeformulär.

Förslaget att begreppet avseende vilka stöd som omfattas ska vara Statliga företagsstöd 6.3.2 s. 192

Tillväxtverket avstyrker utredningens förslag och föreslår att begreppet i stället ska vara *Statliga stöd*.

I betänkandet framgår utredningens bevekelsegrunder för valet av begreppet *statliga företagsstöd*. Bland annat anges att begreppen statliga stöd eller statsstöd är alltför starkt förknippade med den EU-rättsliga regleringen på statsstödsområdet. Det ska emellertid noteras att statsstödsreglerna också är en del av den svenska lagstiftningen och att många av de myndigheter och organisationer som kommer att tillämpa dessa regler är väl bevandrade i statsstödsregelverket och det därmed förknippade företagsbegreppet. Då tanken är att fånga samtliga rättssubjekt som inte är fysiska personer, med tillägg för enskilda näringsidkare (s. 195), dvs bredare än företagsbegreppet i statsstödsommanhang, så blir statliga företagsstöd för snävt och minst lika otydligt som att använda det mer korrekta begreppet *statliga stöd*.

Förslaget att de stöd som ska omfattas av de nya regleringarna ska vara stöd, bidrag och andra ersättningar 6.3.2 s. 193

Tillväxtverket avstyrker förslaget och föreslår formuleringen ”stöd, såsom bidrag och andra ersättningar”, alternativt ”stöd i form av bidrag och andra ersättningar”.

De stöd som ska omfattas av de nya regleringarna ska enligt utredningen (s. 193) vara stöd, bidrag och andra ersättningar. Då stöd är ett samlingsnamn för bidrag, andra ersättningar, men även andra typer av stöd blir formuleringen olycklig. Formuleringen ”stöd, såsom bidrag och andra ersättningar” (ej uttömmande), alternativt ”stöd i form av bidrag och andra ersättningar” (bara dessa) är därför mer korrekt. Vi noterar att samma skrivning som utredningens förslag finns i bidragsbrottslagen, men menar att den likväl är olycklig.

Förslaget att det genom en ny lag införs en underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar

Tillväxtverket tillstyrker utredningens förslag om att införa en lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar, men anser att lagförslaget inte är tillräckligt tydligt.

Utredningen föreslår att underrättelseskyldigheten ska gälla myndigheter och organisation som beslutar om statliga företagsstöd, samt regioner och Kronofogdemyndigheten, det vill säga för dem som kan inneha information som andra kan behöva för att beivra felaktiga utbetalningar. Förslaget är principiellt bra, men Tillväxtverket anser att lagen, utan närmare förtydliganden gällande vad som egentligen föranleder skyldigheten kommer att bli svårtillämpad och att det därför finns risk för att den inte blir så effektiv som önskat. Det är svårt att utan exempel veta vad och i vilken situation som det kan finnas *anledning att anta* att risk föreligger för felaktiga utbetalningar hos en annan myndighet eller organisation och därmed en underrättelseskyldighet. Det finns enligt utredningen i dagsläget 88 potentiella mottagare av en underrättelse. För att ett antagande ska vara möjligt förutsätts rimligen att den underrättande myndigheten har i vart fall viss kunskap om

övriga stödgivares verksamhetsområden och vad för typ av uppgifter som dessa kan ha behov av.

Vidare är tröskeln för underrättelseskyldighet enligt författningskommentarerna låg och för undantag från underrättelseskyldigheten krävs att det föreligger särskilda skäl. Mot den bakgrunden kan mängden underrättelser bli omfattande.

Tillväxtverkets bedömning är därför att konsekvenserna för statliga myndigheter om lagförslaget träder i kraft utan förtydliganden, kommer att bli betydande. Förutom tid för övervägande av vilken eller vilka myndigheter eller organisationer som kan ha behov av en underrättelse och omständigheterna därför, så behöver även inkomna underrättelser tas om hand, bedömas och diarieföras.

Beslut i detta ärende har fattats av rättschefen Tove Kockum.
Malin Lindell Riis har varit föredragande.

Tove Kockum

Malin Lindell Riis